

МЕТОДИ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Калмиков О.В.

Систематизовано відомі методи регулювання розвитку малого бізнесу в Україні.

Постановка проблеми. Державне регулювання малої підприємницької діяльності є системою економічного, соціального, організаційного, правового і політичного забезпечення сприятливого бізнес-клімату для формування і розвитку малого підприємництва. Реалізація справедливої регуляторної політики держави у сфері малого бізнесу сприяє реалізації його потенціалу як одного з векторів економічного зростання.

Малий бізнес є основою дрібнотоварного виробництва; визначає темпи економічного розвитку, структуру та якісну характеристику внутрішнього валового продукту; ступінь демократизації суспільства; здійснює структурну перебудову економіки, швидку окупність затрат, свободу ринкового вибору; забезпечує насичення ринку товарами та послугами, реалізацією інновацій, характеризується високою мобільністю, раціональними формами управління; формує соціальний прошарок підприємців-власників – основу середнього класу; сприяє послабленню монополізму [1,2].

Аналіз останніх публікацій. У світовій практиці нагромаджено великий досвід застосування різноманітних методів впливу держави на розвиток малого підприємництва. Кожна країна намагається із максимальною повнотою використати досвід інших країн та при цьому врахувати національні особливості.

У зв'язку із цим існують різні підходи до методів регулювання малого бізнесу. Серед вітчизняних дослідників у сфері державного регулювання підприємництва необхідно назвати О. Барановського, З. Варналія, Л. Воротіну, О.Кужіль, К. Ляпіну, І. Райніна, С. Реверчука, Л. Хмелевську, В. Черняка та ін. Значний внесок до державного регулювання розвитку підприємництва зробили Ю. Авксентьєв, О. Амосов, Ю. Бажал, Г. Білоус, С.Біла, В. Бодров, В. Гриньова, Л. Дмитриченко, О. Кілієвич, А. Мерзляк, Г. Одінцева, І. Сараєва, Т. Сьомкіна.

Виклад основного матеріалу. За характером впливу розрізняють адміністративні, економічні, організаційні та правові методи регулювання

розвитку малого бізнесу.

За дослідниками І.Герашенко та Г.П.Домбровською концепція державного регулювання розвитку малого підприємництва складається з наступних трьох основних блоків.

До першого блоку належать фінансово-бюджетні заходи економічних відносин, пов'язані, в першу чергу, з фінансуванням. До складу цього блоку входять кредитно-грошова політика, інвестиційна політика, антимонопольна політика, амортизаційна політика, інноваційна політика.

До другого блоку належать – організаційні заходи, зокрема, підтримка органів малого підприємництва, вітчизняних банків та фондів, що фінансують мале підприємництво.

До третього – правові заходи: спрощена система реєстрації та ліцензування, удосконалене податкове законодавство у частині запровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, спрощення системи бухгалтерського обліку для малих підприємств тощо.

Основними напрямками регіональної політики підтримки малого підприємництва є сучасні системи інформаційно-аналітичного забезпечення, стимулювання інноваційної діяльності малих підприємств, система інфраструктурного та інституціонального, кадрового забезпечення малого підприємництва.

За способом впливу на мале підприємництво виокремлюють прямі та непрямі методи державного регулювання.

З огляду на досвід розвинутих країн світу можна виділити різні підходи до регулювання та сприяння розвитку малого бізнесу. Однак усі вони відрізняються один від одного різним ступенем використання прямих та непрямих методів впливу.

Прямі методи впливу передбачають надання пільгових кредитів, повністю чи частково гарантованих позик, надання цільових субсидій. Прямими методами можна назвати ті методи, які через інструменти взаємодії між регулятором (державою чи ринком) та малим бізнесом прямо регулюють діяльність малого бізнесу: це державні замовлення; державні інвестиції, державні кредити.

Непрямі методи регулювання розвитку малого підприємництва передбачають надання державою певних гарантій фінансово-кредитним інститутам, які обслуговують малі підприємства.

Методи стосовно регулювання розвитку малого бізнесу можна поділити на адміністративні та економічні. Адміністративні методи регулювання реалізуються урядом і НБУ, ринкові методи – ринковими механізмами.

До системи адміністративних методів відносять:

- засоби грошово-кредитної політики ;
- засоби податково-бюджетної політики.

Порівняно з адміністративними методами державного регулювання економічні сприяють розвиткові вільних ринкових відносин. З'являється стимул, щодо якого суб'єкт може реагувати на зміни ринку, залишаючи за собою право на оптимізований вибір управлінського рішення.

До непрямих методів відносять методи, що спираються на товарно-грошові важелі економічної діяльності малих підприємств, що визначають „правила гри” в ринковому середовищі і опосередковано впливають на економічні інтереси суб'єктів економічної діяльності. Тому до них можна віднести:

- оподаткування і систему податкових пільг;
- регулювання податкового навантаження;
- збори тощо.

Найбільш важливим інструментом державного сприяння розвитку малого бізнесу є пряма фінансова допомога, яка здійснюється за допомогою субсидування малих фірм, надання гарантій при отриманні ними позик з фінансових джерел.

Важливою формою державної підтримки малого бізнесу є залучення малого бізнесу у систему державного замовлення. Відповідно до порядку виконання державних замовлень частина державного замовлення виконується на малих підприємствах. Така форма економічних відносин дозволяє забезпечити малому бізнесу гарантований збут товарів/послуг, прискорити процес накопичення капіталу, розширити виробничі потужності, зміцнити конкурентоспроможність, модернізувати обладнання.

Основним непрямим методом державної підтримки малого бізнесу є пільгове оподаткування. У даний час малі підприємства використовують систему спрощеного оподаткування на базі єдиного податку при річному обсязі доходу до 500 тис. грн. для фізичних осіб-підприємців, 1 млн. грн. – для юридичних осіб-підприємців.

Переваги, які надають малим підприємствам, можна визначити такі:

- звільнення від податку на прибуток малих підприємств, що займаються певними видами економічної діяльності;
- надання податкової звітності один раз на квартал для юридичних осіб-підприємців та щомісячної для фізосіб-підприємців;
- надання спрощеної форми бухгалтерського обліку і звітності та ін.

Важливою умовою розвитку малого підприємництва є діяльність державних органів і інститутів, як одного з механізмів збалансування, узгодження інтересів різноманітних соціальних груп. Частка продукції,

виробленої малим підприємництвом України, у ВВП складає 10-15%. Для економіки перехідного періоду, яку можна характеризувати як багатоступінчастий процес, роль малого підприємництва набуває ще більшого значення. До функцій підприємницького сектора можна віднести розвиток економічної конкуренції, вирішення проблеми зайнятості, насичення ринку товарами і послугами, активізацію споживчого попиту.

Висновок. Ринкові методи регулювання малого бізнесу у переважній своїй більшості мають непрямий вплив. Разом з тим ринкові умови визначають не лише певні переваги малого підприємництва, а і об'єктивно його нестійкість порівняно з великими підприємствами.

Основні ознаки суб'єктів малого підприємництва України в сучасних умовах є такі:

- низький технологічний та інноваційний рівень, незначна інвестиційна активність;
- не конкурентоспроможність продукції вітчизняних малих підприємств на світовому ринку;
- ще більша тінізація діяльності суб'єктів малого підприємництва, що зумовлено, як нововведеннями податкового законодавства, так і небажанням суб'єктів господарювання сплачувати податки сповна;
- профілювання малих підприємств у торговельній діяльності, а не виробництві; низький рівень менеджменту.

Література

1. Малий бізнес України. Підприємці здатні відродити країну. Асоціація сприяння розвитку приватного підприємництва в Україні "Єднання". – К.: Наука, 1997. – С. 46.

2. Прогнозування макроекономічних наслідків упровадження Податкового кодексу України / Податкового кодексу України / за ред. Ф.О.Ярошенка. – К.: ДННУ "Акад.фін.управління", 2010. – С.270.

Abstract

Kalmikov O.V.

Methods of adjusting of development of small business are in modern terms

Conducted theoretical researches in relation to the choice of methods of adjusting of development of small business